

Sve zavisi od toga koliko dugo će se cene gasa, struje i nafte zadržati na visokom nivou

Ocenu da energetska kriza može da ugrozi privredni rast nisu izrekli neki zloslutni ekonomisti, već predsednik države koji je, a to smo svedoci, optimista kada je reč o ekonomskim aktivnostima. Vesti o poskupljenju gasa, nafte i struje na svetskom nivou naprosto se utrkuju sa onima o inflaciji.

Ljubodrag Savić, profesor na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, kaže da ako se cene energenata zadrže na ovako visokom nivou nema nikakvu dilemu da će biti ugrožen ne samo naš privredni rast, već i celog sveta.

„Još od prošle godine, kad nas je zadesila ekonomska kriza izazvana pandemijom, smatram da će se svet naći u velikoj krizi, a razlog je ogromno povećanje javnog duga. Mi smo imali samo mali predah kada se privredna aktivnost, nakon pada, oporavila. I taj predah, ne samo kod nas već i u svetu, nije bio rezultat istinskog oporavka privrede, već ogromnog upumpavanja novca u sisteme. Sve su zemlje povećale nivo zaduženosti, neke i udvostručile. Tako smo pogrešno razumeli da je oporavak istinski. Sada moramo da živimo to što jesmo. Srbija može da se zaduži još dva puta, imaćemo zadovoljavajuće stope rasta, visoku zaposlenost, relativno podnošljiv deficit, a cena će biti visoka zaduženost”, napominje Savić. Dodaje da situacija u svetu nije nimalo ružičasta. Po stotinu brodova čeka utovar, jer nema lučkih radnika, u Engleskoj ima nafte, ali nema vozača. Nama gasa, a i kad ga ima cena mu je 1.100 do 2.000 evra. Pa kako je moguće, pita on, da gas sa 300 evra toliko poskupi i da li neko misli da to neće ostaviti posledice na troškove proizvodnje. To će pokrenuti inflaciju, jer cene proizvoda moraju da odu nagore. Nije moguće da neko proizvodi svoje gubitke, jer to jednostavno nema smisla.

„Dobro je kad postoji deo sveta koji vuče, a drugi neka se šlepuju, ali sada svi imaju probleme. U Kini, koja je bila motor sveta, fabrike rade po principu par-nepar i to zato što nema gasa”, navodi Savić.

Mihajlo Gajić, ekonomista Libertarijanskog kluba (Libek) kaže da situacija na tržištu energenata može ostaviti negativne posledice, ali predviđanja su da će rast cena energenata trajati najkasnije do proleća i da će se tada stabilizovati na nižem nivou. Zbog tog privremenog karaktera energetska kriza ne bi trebalo da previše utiče na ekonomska kretanja.

„Naš izvoz može biti pogođen zbog rasta troškova, ali kako energenti poskupljuju svuda u svetu troškovi rastu i našim konkurentima tako da izvoz ne bi trebalo da bude preterano ugrožen. Tim pre jer je cena struje kod nas znatno niža nego u okruženju i Evropi”, napominje Gajić.

Objašnjava da su cene energenata povećane i iz političkih razloga. Evropske zemlje su napravile infrastrukturu za tečni naftni gas kako bi smanjile zavisnost od Rusije, međutim taj energent Amerika sada izvozi u Kinu, tako da ga nema dovoljno za Evropu. Zbog toga bez

političkog dogovora sa Rusijom Evropa neće imati dovoljno gasa. To je pitanje funkcionisanja novog gasovoda „Severni tok dva” koji je napravljen, ali se još ne koristi. Kada počne njegova upotreba, a Gajić smatra da će se to dogoditi relativno brzo, jer na tome najviše insistira Nemačka koja zbog toga već ima velike probleme, cena gasa će početi da pada.

„Ovo je, nažalost, pitanje gde se ekonomija i politika prepliću i onda ekonomija gubi bitku”, navodi Gajić.

Dodaje da je problem nastao i zbog toga što je u Evropi bila smanjena proizvodnja struje iz vetra što je moralo biti nadoknađeno većom proizvodnjom električne energije iz gasa. Zato su morale da budu kupljene nove količine gasa na tržištu gde ih inače nije bilo dovoljno što mu je povećalo cenu. Međutim, proizvodnja struje iz vetra počela je da se vraća u normalu što se vidi po količini proizvedenoj u Danskoj.

Prema agencijskim vestima Češka će se odreći naplate PDV-a za struju i gas na računima za domaćinstva u novembru i decembru i tražiće od Brisela dozvolu da nultu stopu zadrži i 2022. godine. Izgleda da se ta zemlja sprema za duži udar energetske krize.

Gajić kaže da je pomenuti potez Češke suprotan pravilima unije, jer je predviđeno da se PDV mora plaćati na svu robu koja se proda, sem ukoliko pre toga nije bila oslobođenja plaćanja PDV-a kao što je to bila hrana u Velikoj Britaniji dok je ta zemlja bila članica EU. On smatra da će Češka morati da ukine tu odluku i da će je zameniti nekom vrstom povraćaja plaćenog PDV-a.

Izvor: politika.rs